

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2015 ROKU

Stanisław Czołnik

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

Park-arboretum w Gołuchowie znajduje się pod opieką Lasów Państwowych. W ich imieniu pieczę nad nim sprawuje Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie. Park należy do grupy najstarszych założeń pałacowo-ogrodowych w Polsce. Został wpisany do rejestru zabytków. Z tych względów utrzymanie, prowadzenie i rewaloryzacja takiego obiektu wymaga właściwego podejścia.

W 2015 roku, podobnie jak w minionych latach, były wykonywane prace mające na celu zachowanie walorów, przywracanie dawnego charakteru, bieżące utrzymanie i rewaloryzację historycznego parku-arboretum. Wyżej wymienione przedsięwzięcie realizowano zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym. Zostało ono podzielone na grupy, które obejmowały prace w różnych kategoriach.

Grupa pierwsza obejmowała prace z zakresu przywracania dawnego, pierwotnego układu architektoniczno-przestrzennego, prawidłowej struktury drzewostanu oraz prace adaptacyjne. Usuwane były naloty zbędnych samosiewów drzew i krzewów (bez czarny, robinia, topole, wierzby, osiki itp.) w wytypowanych oddziałach parku-arboretum. Wykonano zabiegi na powierzchni 34,87 ha. W oddziałach 16–31 oczyszczono dwukrotnie linie oddziałowe na łącznej powierzchni 607 a. Jest to działanie niezbędne dla zachowania „charakteru parkowego” arboretum.

Grupa druga prac wiązała się z zakładaniem i uzupełnianiem kolekcji dendrologicznych. Posadzono 1199 szt. sadzonek. W omawianym roku szczególnie ważne było utrzymanie ogrodu kwiatowo-ziołowego. Został on założony na terenie dawnej szkółki drzew i krzewów ozdobnych należącej do Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. Inspiracją były ogrody szpalerowe, owocowe, zrealizowane w 1880 roku przez Adama Kubaszewskiego na wzór francuski. W ogrodzie partery kwiatowe są rozmieszczone symetrycznie po obu stronach alei obsadzonej kulistymi formami głogów. Zaprojektowano 6 kwater, z których każdą część stanowią kwadraty, oparte na podziale *ad quadratum*. Mają one swój charakter i zostały zaprojektowane także pod względem kolorystycznym. Znajdują się tam:

- kwatera z bylinami o przeważającym kolorze żółtym,
- kwatera z bylinami o przeważającym kolorze niebieskim,
- kwatera z bylinami o przeważającym kolorze białym,
- kwatera z bylinami o przeważającym kolorze różowym,
- kwatera z bylinami o ozdobnych liściach,
- kwatera z ziołami i roślinami przyprawowymi.

W 2015 roku zrealizowano również projekt odtworzenia tzw. „ronda dębowego”, pozytywnie zaakceptowany przez konserwatora zabytków, Zdzisława Walczaka.

Grupa trzecia to prace polegające na wykaszaniu polan i pielęgnacji nasadzeń. Obejmowała swoim zakresem czynności mające na celu właściwe utrzymanie polan, osi widokowych, nasadzeń drzew i krzewów. Usunięcie traw z powierzchni otwartych odbywało się po ich przekwitnięciu, co warunkuje zachowanie walorów przyrodniczych polan parkowych. Wykonanie prac na tak dużym obszarze i we właściwym terminie pozwoliło na podniesienie atrakcyjności parku, zapobiegło pojawieniu się na polanach samosiewów niepożądanych gatunków lekkonasiennych drzew i krzewów. Dzięki wymienionym zabiegom został zachowany właściwy charakter polan. Łącznie zabiegom została poddana powierzchnia 79,75 ha (należy brać pod uwagę konieczność wykonania zabiegów wykaszania kilka razy w roku). Zakres prac był mniejszy od zakładanego ze względu na panująca długotrwałą suszę.

Grupa czwarta obejmowała prace pielęgnacyjne na terenie parku, tj.: przycinanie i formowanie krzewów i żywopłotów, podlewanie nasadzeń, nawożenie drzew i krzewów, prace pielęgnacyjne w winnicach, pielenie wokół grup krzewów oraz kęp młodszych drzew. Inne prace polegały m.in. na pielęgnacji nowych nasadzeń oraz żywopłotów na terenie parku. Wykonano je w koniecznym zakresie zapewniającym prawidłowe utrzymanie roślinności parku. Pielenie przeprowadzono na powierzchni 277,6 a. Przez cały sezon podlewano najwrażliwsze nasadzenia – 4817 szt.

W **grupie piątej** koncentrowały się prace z zakresu ochrony zasobów dendrologicznych parku-arboretum. Zabezpieczano 96 szt. drzew siatką przeciw niszczeniu przez bobry. Przeprowadzono również bieżące naprawy ogrodzenia – wymieniono 374 szt. słupków, zdemontowano 248 mb. starych ogrodzeń.

Grupa szósta przedsięwzięć związanych z utrzymaniem i prowadzeniem parku-arboretum to zadania z zakresu usuwania drzew martwych, wywrotów, a tak-

że cięcia o charakterze pielęgnacyjnym. W 2015 roku zostały usunięte 74 drzewa, łącznie 107,29 m³.

Grupę siódmą stanowiły prace związane z utrzymanie ścieżek i dróg parkowych.

Grupa ósma to tzw. chirurgia drzew. Zabiegom poddano 90 szt. drzew. Ważnym argumentem przy ich wyborze było bezpieczeństwo zwiedzających, dlatego w pierwszej kolejności zajęto się egzemplarzami rosnącymi przy głównych ścieżkach i alejkach spacerowych. Powstałe na skutek prac odpady, zgodnie z przyjętą w Ośrodku Kultury Leśnej zasadą, zostały rozdrobione.

Grupa dziewiąta to prace o szczególnym charakterze wynikającym z bieżących potrzeb. Miały one na celu utrzymanie czystości i sprawności infrastruktury w parku oraz estetyki na odpowiednim poziomie. W tej grupie mieściły się także czynności zmierzające do utrzymania w należytym stanie terenów przy zabytkowych obiektach Ośrodka Kultury Leśnej: „Kasie”, „Oficynie”, Pokazowej Zagrodzie Zwierząt, „Powozowni”, „Dybulu”, Domu Pracy Twórczej, oddz. 7d i obiektach dydaktycznych, a także w pobliżu Zamku – oddziału Muzeum Narodowego w Poznaniu.

Prace na terenie parku wykonywała w 2015 roku, wyłoniona w przetargu, Firma Handlowa MG Maria Gulczyńska z Kalisza.

W 2015 roku trwały również prace związane z aktualizacją *Programu Zagospodarowania Parku-Arboretum oraz innych terenów będących w administrowaniu OKL w Gołuchowie na okres 1.01.2015–31.12.2024*. Wykonawcą było Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Poznaniu.

Warty podkreślenia jest fakt uzyskania dotacji na utrzymanie, prowadzenie i rewaloryzację parku z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Instytucja ta od lat znacząco wspiera finansowo Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, co pozwala na utrzymanie ogrodu na wysokim poziomie i zachowanie jego charakteru i walorów.

POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT

Prowadzenie Pokazowej Zagrody Zwierząt stanowi część statutowej działalności Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. W zagrodzie hodowane są żubry, danieli, dziki i koniki polskie. Stan liczebny na 31 grudnia 2015 roku wynosił:

- 11 szt. żubrów,
- 14 szt. danieli,
- 2 szt. koników polskich,
- 3 szt. dzików.

Zmiany liczebności stad zwierząt, wynikające ze wskazań weterynaryjnych, były konsultowane z Powiatowym Lekarzem Weterynarii. Zgodnie z zaleceniem, w 2015 roku sprzedano klacz o imieniu Niwa.

Zadania związane z utrzymaniem zagrody dzielą się na następujące grupy: bezpośrednia obsługa zagrody, opieka weterynaryjna (okresowe przeglądy, instruktaże, leczenie zwierząt, zakup leków, zabiegi sanitarno-weterynaryjne), za-

kup karmy dla zwierząt oraz inne, takie jak np. naprawa i konserwacja infrastruktury i urządzeń, izolacje zwierząt, wywóz śmieci itp.

Obsługę Pokazowej Zagrody Zwierząt w 2015 roku wykonywała firma *Silva*, sprawując bezpośredni nadzór nad zagrodą (dyżury według ustalonego harmonogramu, przygotowanie i zadawanie karmy, utrzymanie w należyłym stanie zdrowotnym i właściwej kondycji zwierząt, utrzymanie w należyłym stanie terenu i obiektów zagrody, obsługa i nadzór nad ruchem turystycznym). Opiekę weterynaryjną nad zwierzętami w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt w roku 2015 sprawował lekarz weterynarii Kryspin Kuberka z Poradni Weterynaryjnej „Pod Kogutem” w Pleszewie, w porozumieniu z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Ośrodek Kultury Leśnej otrzymał na prowadzenie zagrody dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. W okresie od stycznia do grudnia 2015 roku Pokazową Zagrodę Zwierząt odwiedziły 88 754 osoby.

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2015 ROKU

S t r e s z c z e n i e

Utrzymanie i rewaloryzacja historycznego, zabytkowego parku-arboretum oraz prowadzenie Pokazowej Zagrody Zwierząt są zadaniami statutowymi Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. W artykule został omówiony zakres prac pielęgnacyjnych i ochronnych w parku-arboretum, z podziałem na grupy zadaniowe, a także działania prowadzone w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt podjęte w 2015 roku.

Słowa kluczowe: Ośrodek Kultury Leśnej, park-arboretum, Pokazowa Zagroda Zwierząt, żubr, kolekcja dendrologiczna

PARK-ARBORETUM AND MODEL ANIMAL PEN OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2015

S u m m a r y

Maintenance and restoration of historic park arboretum and conducting the Model Animal Pen are statutory tasks of the Forest Culture Center in Gołuchów. The article discussed the scope of activities undertaken in this field in 2015.

Keywords: Forest Culture Centre, park-arboretum, Model Animal Pen, *Bison bonasus*, dendrological collection

Ryc. 1. Usuwanie wywrotu w parku-arboretum (fot. S. Czołnik)

Fig. 1. Removing of the tree destroyed by wind in the park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 2. Koszenie polan parkowych (fot. S. Czołnik)

Fig. 2. Mowing of glades in the park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 3. Kwatery w ogrodzie ozdobnym (fot. S. Czołnik)

Fig. 3. Plant sectors in the decorative garden (photo by S. Czołnik)

Ryc. 4. Żubr w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt (fot. S. Czołnik)

Fig. 4. European bison in the Model Animal Pen (photo by S. Czołnik)

Tabela 1. Wykaz żubrów hodowanych w 2015 roku w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie
 Table 1. List of European bison bred in the Forest Culture Centre in 2015

Lp.	Nr rodow.	M F	Nazwa	Rodzice		Data		Uwagi
				Nr rodow.	Nazwa	urodzenia	śmierci	
1.	8536	F	Polna II	M 6855	Popiel	30.06.1996		
		F 5554		Pleda				
2.	11195	F	Podusta	M 7751	Podróżnik	22.06.2008		
		F 10360		Podesta				
3.	11201	M	Pogaj	M 9130	Podobas	6.05.2008		
		F 7537		Podrywka				
4.	10906	F	Pocieszka	M 8105	Poslizg	2.07.2007	12.01.2015	
		F 8566		Polewka				
5.	11194	F	Poinsecja II	M 7751	Podróżnik	15.06.2008		
		F 10363		Pointa				
6.	12253	M	Polanin III	M 11201	Pogaj	23.06.2012		
		F 8536		Polnaini				
7.	8905	F	Pojętna	M 5804	Porples	23.05.1998		
		F 6830		Pliryina				
8.	12494	M	Polistek	M 11201	Pogaj	10.05.2013		
		F 8536		Polnaini				
9.	12496	F	Polina III	M 11201	Pogaj	13.08.2013		
		F 11194		Poinsecja II				
10.	12505	M	Poleś	M 11201	Pogaj	2.09.2013	17.01.2015	
		F 10906		Pocieszka				
11.	12834	F	Powazka	M 11201	Pogaj	8.07.2014		
		F 11194		Poinsecja II				
12.	12835	M	Podskok	M 11201	Pogaj	26.07.2014		
		F 11195		Podusta				
13.	12836	M	Poryś	M 11201	Pogaj	12.09.2014		
		F 10906		Pocieszka				
14.		F	Po	M 11201	Pogaj	21.05.2014	21.05.2015	Cielak urodził się martwy lub padł zaraz po urodzeniu.
		F 11194		Poinsecja II				
15.		F	Po	M 11201	Pogaj	17.09.2015	25.09.2015	Cielak słaby, mało ruchliwy, padł po kilku dniach.
		F 11195		Podusta				